

Teză de abilitare

Conf. univ. dr. DANA BĂDULESCU

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI

**Abordări transdisciplinare ale literaturii și
lecturii:**

**Literatura modernistă, postmodernistă,
postcolonială și transculturală; de la citirea vechilor
pergamente către lectura digitală și biblioterapie**

IAȘI

2020

CUPRINS

Summary	3
Rezumat	12
Introducere. Există o rezistență a literaturii la teorie?.....	22
Introducere. Abordări transdisciplinare ale literaturii și lecturii sau cum citim lumea scrisă.....	30
Part I. Revizitarea prozei și a criticii lui E. M. Forster.....	38
Part II. De la modernismul estetic la postmodernism, postcolonialism și dincolo de ele.....	51
Part III. Cercetare postdoctorală. Modernitatea lichidă, posmodernitatea în răspăr și satira postcolonială în scrisul lui Salman Rushdie, urmate de câteva note despre postcolonialism, heterotopie și spațiul cibernetic.....	76
Part IV. Cercetare postdoctorală. „Oamenii traduși” și transculturalismul lui Salman Rushdie și câteva note despre traducere, limbă, cultură și transcultură.....	84
Intermezzo. Cercetare postdoctorală. „Noua Romă” în romanele lui F. Scott Fitzgerald și Salman Rushdie	91
Part V. De la citirea pergamentelor la lectura digitală.....	93
Part VI. Lectura în epoca digitală.....	98
Part VII. Un alt fel de a citi cărțile și dezvoltarea unei noi aplicații.....	104
Part VIII. Biblioterapia sau cum pot cărțile să ne vindece. O nouă axă a cercetării.....	108
Granturi și proiecte de cercetare.....	112
Activitate editorială și organizare de conferințe.....	113
Privind în viitor: Planuri de dezvoltare a carierei.....	115
Lucrări citate și referințe critice.....	121

Rezumat

Revizitarea trecutului te copleșește cu o bucurie explozivă. Nimic nu împiedică trecutul academic să fie la fel de colorat și revigorant ca orice altă formă de istorie personală. Acum mă pregătesc să încep această călătorie pe cărările pe care nu le-am uitat niciodată, punând totul cap la cap și dând întregului ceea ce Mircea Eliade numea, în *Încercarea labirintului*, o „*orientatio*”:

În general, îți trăiești viața în frânturi. Într-o zi, la Chicago, trecând prin fața Institutului Oriental, am simțit continuitatea acestui timp care începe cu adolescența și continuă cu India, Londra și restul. Este o experiență încurajatoare: simți că nu ți-ai pierdut timpul, că nu ți-ai irosit viața. Totul se leagă, chiar și perioadele pe care le socoteam fără importanță, ca, de pildă, serviciul militar, și pe care le-am uitat, totul se leagă și deodată vedem că un scop ne-a condus: o *orientatio*. (158)¹

Această teză de abilitare, care este o revizitare sub semnul *orientatio*, cartografiază principalele arii ale cercetării mele din ultimii aproximativ douăzeci de ani.

În introducere mă axez asupra relației dintre creația literară și critica și teoria literară, plecând de la premisa că literatura rezistă propriei reflecții în oglinda teoriei. Aceasta a fost întotdeauna preocuparea mea, care a decurs din două aspecte principale. Pentru mine ca cititoare, literatura apelează în primul rând la emoții și prin urmare stârnește reacții emoționale la rândul-i. De aceea mi-am însușit fără să stau pe gânduri abordarea lui Harold Bloom din cartea *How to Read an Why* atunci când spune că protagonistul său din povestea cititului este cititorul „în singurătatea sa,” fiindcă „modul în care citim în momentele în care suntem singuri cu noi înșine reține o continuitate importantă cu trecutul, oricum s-ar întâmpla acest lucru în mediul academic”² (21). Desigur, faptul acesta îmi amintește de realitatea profesională pe care o trăiesc zilnic: oricâtă pasiune aș avea pentru lectura de plăcere, predau literatura pe baze despre care domeniul meu pretinde că sunt științifice, folosesc anumite metode și evaluez performanțele interpretative ale studenților. Cu alte cuvinte, sinele meu suprapus citește într-un context care instituționalizează literatura, în timp ce literatura este pentru mine, la fel de mult, un spațiu al libertății din multe puncte de vedere.

¹ Traducerea mea

² Traducerea mea

De aici întrebarea: rezistă literatura teoriei și instituționalizării? Pentru a verifica această ipoteză, îmi susțin argumentul pe baza modelelor relației dintre creație și critică propuse de David Lodge (*Consciousness and the Novel*) și le discut împreună cu abordarea pe care o are Paul de Man în privința aceleiași chestiuni ("The Resistance to Theory"). Las demonstrația să își urmeze cursul printre argumente pro și contra, făcând referire și la punctele de vedere ale altor scriitori care au reflectat și ei asupra artei poeziei sau prozei lor. Arătând că există perioade în care literatura a fost scrisă independent de critica asupra ei, care de fapt a fost prea puțin consemnată în scris până la Renaștere, susțin în același timp că de fapt critica și teoria literară pot juca și într-adevăr au jucat un important rol cultural și mai ales în ultimele decenii au devenit, după cum arată Lodge, „*un fel de*” sau chiar „*o parte*” a scrierii creative (*Consciousness and the Novel* 93). Paul de Man este de părere că nu este vorba atât despre faptul că literatura în sine rezistă teoriei cât despre acela că teoria se autosabotează. Pentru a complica și mai mult chestiunea, mă raportează la discuția lui de Man și a lui Terry Eagleton (*Literary Theory*) despre literaritate, un concept dezvoltat de formalistii ruși în încercarea lor de a prinde în ochiurile teoriei peștele alunecos care este literatura.

A doua parte a introducerii trece în revistă evoluția literaturii de la mituri și arhetipuri, în relație cu povestitul și cititul. Inspirându-mă din abordarea lui Alberto Manguel din cartea *The History of Reading / Istoria lecturii* în care cititul este o activitate umană esențială, discut cititul ca funcție aproape la fel de necesară ca respirația. Primul aspect al rolului fundamental al cititului este efectul catartice pe care îl are, ceea ce anticipează un nou domeniu pe care îmi propun să îl cercetez și să îl practic: biblioterapia. Susțin că de fapt „catarsis” este ușurare și purificare, iar prin faptul că îndeplinește această funcție, literatura nu are doar un efect terapeutic, adică terapia sufletului, ci și unul înălțător, care îi conferă statutul de artă. *In extremis*, experiența cititului este somatică, iar modul în care Emily Dickinson descrie experiența devastator de intensă a lecturii poeziei este emblematic pentru acest tip de experiență. Acest aspect mă poartă către ceea ce Harold Bloom numea în *How to Read and Why* „estetica plăcerii” (22-23).³ Arăt că Harold Bloom și Edward Hirsch, care descrie efectele catartice pe care le are lectura poeziei în *How to Read a Poem and Fall in Love with Poetry / Cum să citești un poem și să te îndrăgostești de poezie*, se întâlnesc pe terenul acestei estetici. Concluzia acestei a doua părți a introducerii este o prezentare a „literaturizării” realității pe care o percepem, așa cum este ea expusă de Bertrand Westphal în *Geocriticism. Real and Fictional Spaces*, corelată cu ideea fascinantă a lui Martin Puchner din cartea *The Written World*

³ Traducerea mea

/ *Lumea scrisă* că locuim o „lume scrisă” în sensul că realitatea noastră este modelată de cărțile pe care le citim. De asemenea, scriitorii scriu cărțile pentru care cultura lor le-a creat un context.

În Partea I revizitez teoria și critica literară care au însumat cariera scriitorului britanic E. M. Forster, al cărei rezultat a fost teza pe care am susținut-o public în septembrie 2000 la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Perspectiva mea de acum este asemenea situării pe un promontoriu, care îmi asigură o distanță față de ideile mele de acum douăzeci de ani. Aș spune că mai degrabă reinterpretez acele idei, mai nuanțate după reflecții repetate și mult mai multe lecturi.

Partea a doua este o analiză a cercetării asupra modernismului estetic, pornind de la definiția dată de Charles Baudelaire „modernității” în *The Painter of Modern Life / Pictorul vieții moderne*. Urmează o discuție a legăturilor modernismului cu postmodernismul, fenomen ce coincide și este la rândul său legat de postcolonialism și transculturalism. Susțin că modernismul a reprezentat o ruptură radicală cu o linie a tradiției, care îl face să pară cataclismic. Acest taifun al schimbării a zguduit postamentul vechiului model, făcând loc unei gândiri iconoclaste în toate sferile. Științele și artele s-au supus aceleiași schimbări. Științele au început să renunțe la modelul newtonian al unui univers omogen, pozitivist, ordonat și echilibrat și au descoperit modelul discontinuu, imprevizibil și eterogen al mecanicii cuantice, care și-a găsit ecoul în noile descoperiri din psihologie și psihiatrie. Artele, la rândul lor, și-au redefinit esteticile printr-o schimbare de viziune newtoniană asupra lumii într-un model bazat pe procesul percepției mai degrabă decât pe obiectul ei. Acest model nou era subiectiv și proteic sau, în termenii lui Baudelaire, „efemer,” „fugitiv,” „contingent” (*The Painter of Modern Life* 13) și prin urmare instabil, non-liniar din punct de vedere spațial și temporar și fragmentat. Axându-se asupra modernismului estetic cu rădăcini în estetica impresionistă dezvoltată de Walter Pater, Oscar Wilde, Joseph Conrad și Henry James, romanele fluxului de conștiință ale Virginiei Woolf și James Joyce, romanele sensibilității scrise de D. H. Lawrence și muzicalizarea prozei în romanul lui Aldous Huxley au fost realizări ale experimentului. Trecerea în revistă a modernsimului estetic se încheie cu câteva note despre *flâneur*-ul lui Baudelaire,⁴ o figură emblematică a modernsimului, personaj care reface orașul în propria imaginație.

⁴ A se vedea Charles Baudelaire, *The Painter of Modern Life*. Phaidon Press. 1964, and Walter Benjamin, *The Arcades Project*. The Belknap Press of Harvard University Press, 1999.

Modul în care tratez postmodernismul în partea a II-a se bazează pe abordarea relației ambigui a postmodernismului cu modernismul și a câtorva dintre aspectele lor majore ilustrate prin texte scrise de scriitori hibrizi, multiculturali sau aparținând spațiilor dintre culturi pe care i-am abordat în cartea *PoMo Mosaics* prefăcută de profesorul Thomas B. Byers. De asemenea, arăt că postmodernismul se revendică de la „acea aripă a gândirii moderne, mai ales Nietzsche, ceea ce indică „haosul adânc al vieții moderne și intructabilitatea ei în fața rațiunii” (*PoMo Mosaics* 25). Cu toate acestea, abordez postmodernismul în același timp și ca reacție la o formulă a modernismului cunoscută sub denumirea de ”high modernism.” Așa cum arată Harvey (*The Condition of Postmodernity*), postmodernismul preia caracteristici ale modernității care formau „jumătatea artei” în termenii lui Baudelaire (*The Painter of Modern Life / Pictorul vieții moderne* 13), fără a le transcende într-un proiect de sinteză, așa cum au făcut moderniștii Forster, Woolf, Joyce și Huxley. După cum îl prezintă Harvey, postmodernismul „înoată în voie, ba chiar în ritmul curenților schimbării fragmentare și haotice, ca și când nu ar mai exista nimic altceva pe lume”⁵ (*The Condition of Postmodernity* 44). Închei trecerea în revistă a postmodernismului, care face multe trimiteri la reflecțiile profesorului Byers despre reflecțiile mele în prefata cărții, cu o serie de gânduri exprimate după șaisprezece ani, urmate de o coda, în care iau în discuție dialogul în care intră textul din *Mosaics* cu o serie de imagini, dintre care multe sunt fotografii pe care le-am făcut în timpul celor șase săptămâni petrecute la Louisville în 2001.

Partea a treia este o sinteză a cercetării postdoctorale pe care am desfășurat-o între 2010 și 2013. Aceasta este o abordare a scrisului lui Salman Rushdie în termenii conceptului de modernitate lichidă al lui Zygmunt Bauman (*Liquid Modernity / Modernitatea lichidă*). Am intenționat să demonstrez că de fapt Rushdie a folosit satira de factură postcolonială pentru a deraia postmodernismul de pe șine, concepând personaje care sunt, la fel ca și el însuși, „oameni traduși” (*Imaginary Homelands* 17), care locuiesc un spațiu al traducerii culturale și lingvistice între Orient și Occident.

Partea a patra este o explorare a condiției lui Rushdie, ca a tuturor scriitorilor britanici de origine indiană de altfel, de „a fi fost purtați în cele patru zări ale lumii,”⁶ iar prin acea „liminalitate” (în termenii lui Bhaba)⁷, acești scriitori sunt „oameni traduși” (*Imaginary Homelands* 17) care există și scriu într-un spațiu dintre două mari culturi (Orient și Occident).

⁵ Traducerea mea

⁶ Traducerea mea

⁷ A se vedea *The Location of Culture*. Routledge. 1994.

Susțin că această condiție este atât culturală cât și lingvistică și poate fi considerată o expresie a „sufletului global.”⁸ Pe durata cercetării mele postdoctorale de trei luni la Centrul de Studii Inter-Americane al Universității Karl Franzens de la Graz (martie-mai 2012) am scris o serie de studii în care l-am plasat pe Rushdie în contexte de intersecție, punându-i în lumină scrisul de factură postmodernistă, postcolonială și transculturală în același timp. Cartea cu titlul *Rushdie's Cross-Pollinations*, care este o colecție a acelor studii, a fosat publicată de Editura Junimea în 2013.

Partea a patra este precedată de un Intermezzo, un fel de punte de legătură, focalizat asupra analizei romanului *Fury* al lui Salman Rushdie. New York, orașul în care se desfășoară acțiunea din *Fury*, la fel ca și cea din romanul *The Great Gatsby / Marele Gatsby* al lui F. Scott Fitzgerald, respiră un aer de strălucire și decadență, un spirit al vremurilor care se pare că a însuflețit orașul în epoca jazzului din anii 1920 și a revenit optzeci de ani mai târziu, în anul 2000, când Rushdie a scris *Fury / Furie*. Propun o abordare a orașului New York în termenii de „noua Romă,” adică un loc al opulenței și risipei în viziunea a doi scriitori: americanul F. Scott Fitzgerald și nomadul Salman Rushdie. New Yorkul epocii jazzului din romanul *Marele Gatsby* al lui Fitzgerald permează New Yorkul ultimilor ani ai secolului XX din romanul *Furie* al lui Rushdie. Ambii scriitori au urmărit să surprindă o strălucire a New Yorkului aflată la apus în două ere distincte și imaginea de arhetip babilonic a orașului din orice timp.

Partea de intermezzo care face legătura dintre părțile II și III ale acestei teze semnalează o cotitură pe care a luat-o cercetarea mea în 2014 de la modernism, postmodernism, postcolonialism, transculturalism, axate pe oraș ca loc de desfășurare a culturilor și esteticilor polimorfe ale acestor paradigme, către lectură și citit, mai ales lectura digitală și spațiul pe care îl creează acestea. Acest interes recent, pe care l-a declanșat participarea mea la Acțiunea COST IS1404 E-READ: Evolution of Reading in the Age of Digitisation, între 2014 și 2018, mi-a pus întreaga cercetare într-o perspectivă nouă. De fapt s-a adăugat un alt orizont, nu în sensul unei limite, ci al unei intersecții mai largi a laturilor pe care le explorasem până atunci. Lucrând timp de patru ani cu specialiști în lectură și citit, lingvistică computațională, științe umaniste neuronale, am explorat complexitatea acestei activități culturale vechi de secole și provocările noilor tehnologii digitale.

⁸ Sintagmă inspirată de un roman al lui Pico Iyer: *The Global Soul: Jet Lag, Shopping Malls, and the Search for Home*, Vintage, 2001.

Partea a cincea este o trecere în revistă a cititului de la pergament și papirus și până la ecranele computerelor, laptopurilor, tabletelor, e-readerurilor, care sunt o întoarcere la modul original de parcurgere a suprafețelor scrise. Cititul, o activitate la fel de veche ca și scrisul, a fost influențat de suprafețele și formatele scrierii: de la papirusuri și pergamente, pe orizontală sau pe verticală, din colțul din stânga sau din cel din dreapta și până la cititul pe ecrane, adică lectura electronică. Pornind de la ideea lui Martin Puchner din cartea *Lumea scrisă* că noosfera pe care o locuim a fost creată și modelată în timp și în întreaga lume de povești, mai întâi orale și apoi scrise, afirm că cititul este o activitate fundamentală care definește specia umană. Cititul, în strânsă legătură cu scrisul, este un aspect major al ADN-ului nostru cultural, iar omenirea nu ar fi cea pe care o știm astăzi fără acest aspect. În studiul “On Emerson’s Dream of Eating the World” (2018) am folosit metafora lui Ralph Waldo Emerson, în care într-un vis lumea s-a transformat într-un măr, iar Emerson a mâncat mărul, pentru a sugera că de fapt locuim într-un univers literaturizat.⁹ Ne modifică oare cititul pe ecrane relaționarea prin simțuri (pipăit, miros, chiar și gust), pe care o percepem ca pe o plăcere atunci când citim cărți pe hârtie? Ne pierdem simțul orientării cu care suntem obișnuiți atunci când ținem o carte în mână și ne împăcăm cu ideea că o facem pentru că e-readerul este ușor de transportat? Acestea sunt câteva întrebări pe care le-am ridicat în studiul “Reading in the Digital Age” (2016), o urmare a studiului “On Books and Reading” (2015). “Reading Books Differently” (2018), un alt studiu în această serie, bazat pe o comunicare pe care am susținut-o împreună cu domnul profesor Dan Cristea la o conferință a Acțiunii COST de la Vilnius în 2017, reiterează ideea că pășim în cadrul pe care ni l-au creat cărțile. Studiul descrie o aplicație pe care ne propunem să o dezvoltăm în viitorul apropiat. Această aplicație își are originile în proiectul “Mapping Books,”¹⁰ care împinge interactivitatea cu conținutul cărții mult dincolo de linkurile hipertextuale obișnuite: o carte cartografiată poate contextualiza pe loc poziții ale cititorului în timp ce citește, precum și personalitatea și preferințele sale culturale, ceea ce pare a fi o compensare rezonabilă a tuturor neajunsurilor posibile ale lecturii digitale.

Părțile a șasea și a șaptea prefigurează evoluția și planurile dezvoltării carierei mele, în lumina cercetării pe care am desfășurat-o, analizând activitatea fascinantă a lecturii și, mai

⁹ Am descoperit o relatare a acestui vis în cartea lui Edward Hirsch *Cum să citești un poem și să te îndrăgostești de poezie*, pe care am tradus-o împreună cu poetul Radu Andriescu. Traducerea a fost publicată la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași în 2015. Singura sursă a citatului este o indicare a numelui autorului (Ralph Waldo Emerson). Citatul este folosit ca motto care prefațează cartea, fără pagină: „Am visat că pluteam în voie în marele Eter și am văzut și această lume plutind nu prea departe, însă micșorată la dimensiunea unui măr. Apoi un înger a luat-o în mână și mi-a adus-o, spunând: „Trebuie s-o mănânci”. Iar eu am mâncat lumea.”

¹⁰ Proiectul MappingBooks a fost finanțat prin grantul PN-II-PT-PCCA-2013-4-1878 Partnership PCCA 2013.

recent, a lecturii digitale. Partea a șaptea proiectează dezvoltarea unei aplicații care își propune un altfel de lectură a cărților, în acest caz realizând o legătură între călătorie și lectură.

Partea a opta este un teren care își așteaptă explorarea. Este vorba despre biblioterapie, un domeniu aflat la confluența filologiei și a psihologiei. Fixându-mi ca scop cercetarea asupra cititului și a posibilităților oferite de interdisciplinaritate și transdisciplinaritate, ideea că lectura este terapeutică mi s-a prezentat sub forma unei prelegeri a profesorului Philip Davis la conferința de la Vilnius. Domnul profesor Davis este directorul Centrului de Cercetare a Lecturii, Literaturii și Societății, care “cercetează efectele asupra psihicului uman atât ale lecturii în grup cât și ale lecturii de literatură serioasă pe cont propriu.”¹¹ Aceasta este o axă a cercetării pe care îmi propun să o urmez în viitor, în mod ideal în colaborare cu specialiști în psihologie. Biblioterapia este un domeniu care deschide mediul academic către societate, care ar avea de profitat extrem de mult de pe urma acestui fel de cercetare academică.

Parcursul cercetării academice pe care l-am urmat a fost organic, pornind de la un interes pregnant față de paradigma modernistă. Acesta și-a avut originile în tema de doctorat, care l-a avut în centru pe E. M. Forster și contribuția sa la esteticile inovatoare ale modernismului. Cartea *Impressionistic Modes and Metaphoric Structures in E. M. Forster's Fiction and Criticism*, bazată pe lucrarea de doctorat, a fost publicată la Editura Junimea în 2001. E. M. Forster mi s-a dezvăluit ca scriitor ambivalent, ancorat în moștenirea victoriană, o linie a unei continuități care îl plasează într-o tradiție pe care o putem trasa în realismul lui Charlotte Brontë și Thomas Hardy și de asemenea în Joseph Conrad, un precursor al modernismului impresionist, care avea să se continue, evoluând în romanele experimentale ale Virginiei Woolf și James Joyce, contemporanii lui Forster. Deschizându-mi orizonturile acestui peisaj literar bogat și dinamic, cariera lui Forster de romancier și teoretician al romanului mi-a sugerat un aspect important, care este de fapt cel mai semnificativ pentru cercetarea mea doctorală: factura impresionistă și structurile metaforice din opera scriitorului britanic al începutului secolului XX se întrepătrund pentru a se iriza apoi în nenumărate posibilități care se deschid esteticii ficțiunii de la mijlocul și până la sfârșitul secolului XX. Această descoperire extrem de semnificativă mi-a dat imboldul de a explora mai departe măsura și profunzimea prin care individul modern este emblema unui eu divizat, precum și noile estetici ale modernismului britanic promovate de Grupul Bloomsbury. Convinsă fiind că datoria unui universitar este și aceea de a-și împărtăși ideile unui public mai larg, am publicat o parte dintre studiile mele în revista *Cronica*. În

¹¹ Traducerea mea. A se vedea <https://www.liverpool.ac.uk/humanities-social-sciences-health-medicine-technology/reading-literature-and-society/>

articolul "E. M. Forster și anxietatea unui 'secol în bucăți'" (februarie 1999) am analizat proiectul lui Forster de a aduna într-un întreg „cioburile” unei lumi sfărâmate. În „Bloomsbury – metafora toamnei și a mileniului la Londra” (noiembrie 1999) mi-am notat impresiile unei vizite la Galeria Tate, unde am avut norocul de a contempla o expoziție temporară de artă Bloomsbury (4 noiembrie 1999 – 30 ianuarie 2000), în timp ce îmi scriam teza despre Forster și Bloomsbury ca bursieră aflată într-un stagiu de cercetare de șase luni la Colegiul Birkbeck al Universității din Londra, sub coordonarea profesorului Peter Mudford. Am continuat interesul pentru modernism atât în predare cât și în cercetare, printr-o serie de comunicări în cadrul unor conferințe, publicate ulterior în volumele conferințelor: în 2003 am explorat perechea antagonică „Antagonism and Oneness in D. H. Lawrence's Fiction” (pe baza unei comunicări prezentată în 2001).

Ca bursieră Fulbright la American Studies Institute (22 iunie – 3 august 2001) de la Louisville, Kentucky, am descoperit interesul față de postmodernismul american, o paradigmă culturală și estetică pe care am urmărit-o în relație cu modernismul britanic. Rezultatul acestei relații este ceea ce numesc formula unui modernism transatlantic și internațional, urmată de postmodernism, cu epicentrul în Statele Unite ale Americii. În urma acestei experiențe extrem de provocatoare în care am interacționat cu șaisprezece alți colegi de pe toate continentele, am scris o carte prefatăă de profesorul Thomas B. Byers, mentorul și ghidul nostru în spațiile mozaicate ale postmodernismului, pe care l-am întâlnit 18 ani mai târziu în Salamanca, Spania, la o conferință.

PoMo Mosaics. Pomo City and PoMo Identities at the Crossroads, publicată de Casa Editorială Demiurg în 2004, este un studiu al relației problematice dintre modernism și postmodernism, al celor mai recurente teme și tehnici narative, de la pastișă la panopticon, de la teoria conspirației la cyberpunk, realismul magic și multiculturalism, de la schizofrenie la sublim. În prefața cărții, profesorul Byers afirmă: "Acesta este o critică plină de dinamism, scrisă de o autoare al cărei intelect este, în toate sensurile posibile, racordat la viteză" (12). Inspirată de spiritul internaționalismului și al vitezei caracteristice postmodernismului, am scris și am publicat o serie de articole în revista *Timpul*, în 2002. „De la metropolis la cyberspace” este primul articol în care am conturat clar o nouă abordare a orașului ca loc al culturii cibernetice. Într-o comunicare pe care am prezentat-o la Universitatea Creștină Partium din Oradea, publicată în volumul conferinței în 2011, am sintetizat percepțiile și teoriile spațialității și ale noilor zone din lumea contemporană, pornind de la heterotopia lui Michel Foucault

(“Altfel de spații”)¹², conceptul de zonă al lui Brian McHale (*Constructing Postmodernism*) și cel de zonă de contact al lui Mary Louise Pratt (*Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation*). Teoria postcolonială a lui Edward Said (*Orientalism*) și mai ales conceptul de liminalitate al lui Homi Bhaba (*The Location of Culture*) au întregit tabloul percepției contemporane a spațiului ca dimensiune compozită și incertă, toate convergând spre conceptul de hiperrealitate al lui Jean Baudrillard („Simulacre și simulări”).¹³ Articolul „Hiperrealitatea – o iluzie a postmodernității?” analizează conceptul de hiperrealitate al lui Jean Baudrillard, un aspect cheie al condiției postmoderne, care face ca realitatea fizică să-și piardă rostul, înlocuită de o lume a copiilor fără nici un original, o hartă fără teritoriul unei existențe palpabile, ale cărei fabricații pixelate au devenit lumea pe care o consumăm și o locuim astăzi.

Pe lângă articolele publicate în *Timpul*, am prezentat comunicări pe teme de relevanță pentru postmodernism și intersecțiile dintre acesta și postcolonialism, în cadrul conferințelor organizate de Catedra noastră de Engleză. ”Angela Carter’s Mirror in the Reader’s Flesh”, publicată în volumul conferinței din 2000, este o lectură în cheie feministă a nuvelei ”Flesh in the Mirror”, una dintre nuvelele Angelei Carter din *Fireworks. Nine Profane Pieces*. Fascinată de ceea ce am descoperit în feminismul postmodern, mi-am extins cercetarea pentru a descoperi valențele feminsimului postcolonial cu studiul ”Creole Identities in Michelle Cliff’s *No Telephone to Heaven*,” publicat în *Annales Universitatis Apulensis* în 2003. ”The PoMo Sublime in Don DeLillo’s *White Noise*,” o altă comunicare pe care am dezvoltat-o într-un studiu publicat în 2005 în volumul conferinței, se ocupă de sublimul postmodern din romanul lui Don DeLillo, publicat în 1984.

Între 2010 și 2013 am obținut o bursă postdoctorală în domeniul științelor social-politice, cu un proiect de cercetare asupra carierei lui Salman Rushdie, a cărui operă a fost întotdeauna iradiată de istorie și de politică într-un mod care ilustrează efectul de fluture din teoria haosului. Născut în Bombay, pe atunci oraș al unei colonii britanice, într-o familie de musulmani cu credință moderată, Rushdie, care a primit educație atât în India cât și în Anglia, este modelul „creării unei identități britanic indiene” prin limba engleză, „care, orice ar fi, trebuie adoptată”¹⁴ (*Imaginary Homelands* 17).

¹² A se vedea <https://ro.scribd.com/doc/52577348/CM-Foucault-Alt-fel-de-spatii>

¹³ A se vedea

https://www.academia.edu/33824204/Simulacre_si_simul%C4%83ri_de_Jean_Baudrillard_traducere_de_Andi_PACURAR

¹⁴ Traducerea mea

Între 2014 și 2018 am participat la proiectul COST E-READ, care mi-a focalizat interesul asupra activității străvechi a cititului și mai recent a lecturii electronice, cu toate provocările transferului de la suportul pe hârtie la mediul digital. Acest interes focalizat mi-a arătat drumul spre un alt domeniu, cel al biblioterapiei, pe care îmi doresc să îl explorez în viitor.

În logica oricărei teze, iar cea de față nu face excepție, este formularea unei concluzii. Concluzia acestei lucrări rezumă întreaga mea activitate de cercetare de până acum și trasează contururile viitorului, trecând în același timp în revistă activitatea mea editorială și participarea la proiecte. Ultima secțiune este desigur o listă a lucrărilor citate și a celor la care se fac trimiteri în lucrare.

Lucrări citate și referințe critice

1. ANDREWS, Richard. "From Scroll...to Codex...and Back Again". www.researchgate.net/publication/262821736_From_Scroll_to_Codex_and_Back_Again. Accessed 21 August 2020.
2. ANZALDÚA, Gloria. *Borderlands/La Frontera*. Second edition, with an introduction by Sonia Saldívar-Hull, Aunt Lute Books. 1999.
3. APPADURAI, Arjun. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. University of Minnesota Press. 1996.
4. ASHCROFT, Bill. GRIFFITH, Gareth & TIFFIN, Helen. *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Postcolonial Literature*. Second edition. Routledge. 2002.
5. AUSTER, Paul. *Invisible*. Picador. 2010.
6. BAKHTIN, Mikhail. *The Dialogic Imagination: Four Essays*, Ed. Michael Holquist, Translated by Varyl Emerson & Michael Holquist. University of Texas Press. 1982.
7. BALOGH, Paul. „Cărțile tipărite vor supraviețui precum vinilurile!” <https://portalhr.ro/paul-balogh-cartile-tiparite-vor-supravietui-precum-vinilurile/>. Accessed 28 August 2020.
8. BARTHELME, Donald. *Sixty Stories*. Penguin Books. 1981.
9. BARTHES, Roland. *Mythologies*. Selected and Translated from the French by Annette Lavers. The Noonday Press. 1991.
10. BARTHES, Roland. *S/Z*. Translated by Richard Miller. Preface by Richard Howard. Blackwell. 2002.
11. BARTHES, Roland. "The Death of the Author". www.tbook.constantvzw.org/wp-content/death_authorbarthes.pdf
12. BASSNETT, Susan. "Translation" in *The Handbook of Creative Writing*, Edited by Steven Eranshaw, Edinburgh University Press, 2007.
13. BAUDELAIRE, Charles. *The Painter of Modern Life*. Phaidon Press. 1964.
14. BAUDRILLARD, Jean. *Selected Writings*. Second Edition, revised and expanded, edited and introduced by Mark Poster. Stanford University Press. 2002.
15. BAUMAN, Zygmunt. *Life in Fragments*. Blackwell. 1995.
16. BAUMAN, Zygmunt. *Liquid Modernity*. Polity. 2006.
17. BĂDULESCU, Dana. "E. M. Forster și neliniștea unui secol "în bucăți", *Cronica*, nr. 2, februarie 1999, Anul XXXIV.

18. BĂDULESCU, Dana. "Bloomsbury – Metafora toamnei și a mileniului la Londra", *Cronica*, nr.11, noiembrie 1999, Anul XXXIV.
19. BĂDULESCU, Dana. *Impressionistic Modes and Metaphoric Structures in E. M. Forster's Fiction and Criticism*. Junimea. 2001.
20. BĂDULESCU, Dana. "De la Metropolis la Cyberspace", *Timpul*, nr. 5, mai 2002.
21. BĂDULESCU, Dana. "Hiperrealitatea – o iluzie a postmodernității?", *Timpul*, nr. 9, septembrie 2002.
22. BĂDULESCU, Dana. "Apologii ale lecturii și relecturii în secolul al XXI – lea", *Timpul*, nr. 11, noiembrie 2003.
23. BĂDULESCU, Dana. "Antagonism and Oneness in D. H. Lawrence's Fiction" in *Living in Between and on Borders: Constructions of Gender, Ethnicity, Race, Class and Sexuality along the Centuries*, International Conference, Iași, 21-24 March, 2001, Universitas XXI, 2003. pp. 228-233
24. BĂDULESCU, Dana. "Creole Identities in Michelle Cliff's No Telephone to Heaven" in *Annales Universitas Apulensis*, Series Philologica 4, Tom 3, Litterae Perennes, Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia, Facultatea de Istorie și Filologie, 2003.
25. BĂDULESCU, Dana. *PoMo Mosaics. PoMo City and PoMo Identities at the Crossroads*, with a preface by Thomas B. Byers, Demiurg. 2004.
26. BĂDULESCU, Dana. "The PoMo Sublime in Don DeLillo's White Noise" in *Tradition, Modernism and Postmodernism*, International Conference, Iași, 27-29 March, 2003, Universitas XXI, 2005, ISBN: 973-7889-00-2, pp. 135-144.
27. BĂDULESCU, Dana. "Metropolis Reflections in One-Day Novels: Mrs. Dalloway and Ulysses" in Blumenfeld, Odette, Radu Andriescu, (eds.), *Mapping the Future, International Conference Iași, 23-26 March, 2005*, Universitas XXI, 2007, pp. 515-520.
28. BĂDULESCU, Dana. "Salman Rushdie's 'Unfettered Republic of the Tongue' in Fury" in "Philologia", nr.4 [print and electronic format], Belgrade, 2006, ISSN 1451-5342, pp. 139-146.
29. BĂDULESCU, Dana. "Reflections of the War in *The Waste Land* and *To the Lighthouse*" in *International Symposium. Research and Education in an Innovation Era*, 2nd Edition, November 20-21, pp. 263-268, 2008.
30. BĂDULESCU, Dana. „Salman Rushdie și democrația”, *Timpul*, An XI, no. 146, April 2011, p. 19.
31. BĂDULESCU, Dana. "Scrișul ca act politic: Salman Rushdie între Orient și Occident", *Timpul*, An XI, nr. 150, August 2011. p. 20.

32. BĂDULESCU, Dana. "The Boulder of History Is Rolling in Salman Rushdie's Novel", *Sfera Politicii*, Volume XIX, no. 10 (164), October 2011. pp. 87-95.
33. BĂDULESCU, Dana. "Rushdie 'the Translated Man'" in *Sfera politicii*, Volum XIX, nr. 12 (166), decembrie 2011, pp. 87-96.
34. BĂDULESCU, Dana. "Autobiography as Fiction in *A Portrait of the Artist as a Young Man*" in *Linguaculture*, volume 2, No. 1, 2011, pp. 29-36.
35. BĂDULESCU, Dana. "Liquid Bridges in Salman Rushdie's Writing in Language" in *Culture and Change IV Intergenerational, Interdisciplinary and Intercultural Bridges*, Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2012, pp. 196-208.
36. BĂDULESCU, Dana. "Rushdie's Sorcery with Language" in *Philologica Jassyensia*, Year VIII, No. 2 (16), 2012. pp. 129-142.
37. BĂDULESCU, Dana. "Frontiers and Contemporary Thinking" in *Postmodern Openings*, Volume 3, Issue 4, December, Year 2012. pp. 35-53.
38. BĂDULESCU, Dana. "Meddling with the Muddling Rushdie Affair" in *Linguaculture*, volume 3, November 2012, pp. 65-76.
39. BĂDULESCU, Dana. "Body, Sensuousness, Eros and the New Aesthetic Order from Schiller to Rushdie" in *Text Matters*, No. 3, 2013 pp. 219-232.
40. BĂDULESCU, Dana. *Rushdie's Cross-pollinations*, Junimea. 2013.
41. BĂDULESCU, Dana. "Too Old to Rock? Rushdie's Vina Apsara 'Surging into Her Mid-Forties Full of Beauty and Courage'" in *Aging Studies in Europe*, volume III, "The Ages of Life. Living and Aging in conflict?", Edited by Ulla Kriebner and Roberta Meierhofer, Transcript Verlag, May 2013. pp. 235-251.
42. BĂDULESCU, Dana. "Reading Salman Rushdie's Memoir" in Volume 92, *Logos Universality Mentality Education Novelty (LUMEN 2013)*, Iasi, Romania, 10–13 April 2013, Editors: Antonio Sandu and Ana Caras. pp. 86-91.
43. BĂDULESCU, Dana. "The Hybrids of Postmodernism" in *Postmodern Openings*, Volume 5, Issue 3, September, Year 2014, pp. 9-20.
44. BĂDULESCU, Dana. "Bloomsbury and Space Boundaries" in *Cross-Cultural Management Journal*, Fundația Română pentru Inteligența Afacerii, Editorial Department, issue 2, November 2014, pp. 247-254.
45. BĂDULESCU, Dana. "Rushdie's New York" in *RJAS* no. 1/2014 – Space and the City in American Culture, Published 25 April 2014.

46. BĂDULESCU, Dana. "The Great Gatsby: A New York Sublime" în volumul conferinței internaționale *Literature, Discourse and Multicultural Dialogue*, Ediția a II-a, Volum II, 2014, pp. 101-109.
47. BĂDULESCU, Dana. "Teaching Literature through the Arts" in CEPS Journal, Vol. 5, No. 3, Year 2015, pp. 95-110.
48. BĂDULESCU, Dana. "Reading and Writing the City in Modernist Fiction" in *Journal of Romanian Literary Studies*, International Romanian Humanities Journal, Issue no. 6/2015, pp. 67-74.
49. BĂDULESCU, Dana. "On Books and Reading" in *Journal of Romanian Literary Studies*, International Romanian Humanities Journal, Issue no. 7/2015. pp. 942-952.
50. BĂDULESCU, Dana. "Travelling between Languages and Cultures: In Memoriam Antoaneta Ralian" in *Linguaculture*, volume 7, Number 2, 2015. pp. 99-104.
51. BĂDULESCU, Dana. "Reading in the Digital Age" in *Philologica Jassyensia*, Year XII, no. 1 (23), 2016, pp. 139-149.
52. BĂDULESCU, Dana and CRISTEA, Dan. "Reading Books Differently", in *Knygotyra*, Volume 70, Vilnius, 2018, pp. 41-56.
53. BĂDULESCU, Dana. "Ian McEwan's Parable of Reading in *Black Dogs*", in *Open Cultural Studies*, Vol. 2, Nr. 1, (March 2018), pp. 581-590.
54. BĂDULESCU, Dana. "On Emerson's Dream of Eating the World" in *Linguaculture*, Volum 9, Nr. 2, 2018, pp. 13-24.
55. BĂDULESCU, Dana. „Revelația ultimei cărți a lui Marquez: A trăi pentru a-ți povesti viața” in *Cărțile care ne dau aripi*, Coordinated by Cristina Gavriliuță and Dana Bădulescu, Eikon Press, București 2019, ISBN: 978-606-49-0207-8, pp. 203-212.
56. BĂDULESCU, Dana and CRISTEA, Dan. "Reading with the Body and the Bodies of Books", in *Philologica Jassyensia*, Year XVI, No. 1 (31) / 2020, pp. 13-22.
57. BENJAMIN, Walter. *The Arcades Project*. The Belknap Press of Harvard University Press, 1999.
58. BHABHA, Homi. *The Location of Culture*. Routledge. 1994.
59. BLOOM, Harold. *The Anxiety of Influence*.
https://www.academia.edu/8546370/Anxiety_of_Influence. Accessed 23 August 2020.
60. BLOOM, Harold. *How to Read and Why*. Scribner. 2000.
61. BORGES, Jorge Luis. *Labyrinths*. Selected Stories and Other Writings. A New Directions Book. 1964.
62. BORGES, Jorge Luis. *The Book of Imaginary Beings*. Vintage Classics. 2002.

63. BRIVIC, Sheldon. *The Veil of Signs: Joyce, Lacan, and Perception*, University of Illinois Press. 1991.
64. CALVINO, Italo. *If on a Winter's Night a Traveller*. Translated from the Italian by William Weaver. Vintage. 1998.
65. CARTER, Angela. *Fireworks: Nine Profane Pieces*. Quartet Books Ltd. 1974.
66. CĂLINESCU, Matei. *A citi, a reciti: Către o poetică a (re)lecturii*. Polirom. 2003.
67. CĂRTĂRESCU, Mircea. *Enciclopedia zmeilor*. Humanitas. 2007.
68. CLIFF, Michelle. *No Telephone to Heaven*. A Plume Book. 1996.
69. COLE, Teju. *Open City*. Random House. 2012.
70. COLERIDGE, Samuel Taylor. *Biographia Literaria*.
<https://www.gutenberg.org/files/6081/6081-h/6081-h.htm>. Accessed 15 August 2020.
71. CONRAD, Joseph. *Selected Literary Criticism and The Shadow Line*. Methuen. 1986.
72. CONRAD, Joseph. *Heart of Darkness*. Penguin Books. 1994.
73. COOK, Deborah. "Translation as a Reading". *British Journal of Aesthetics*, Vol. 26, No. 2, Spring 1986. pp. 143-149.
74. DELILLO, Don. *White Noise*. Text and Criticism, Edited by Mark Osteen. Penguin Books. 1998.
75. DELILLO, Don. *Point Omega*. Scribner. 2010.
76. De MAN, Paul. "The Resistance to Theory" in *Modern Literary Theory*. Edited by Philip Rice and Patricia Waugh. Fourth Edition. Bloomsbury Academic. 2011. pp. 272-289.
77. DERRIDA, Jacques. *Of Grammatology*. Corrected Edition. Translated by Gayatri Chakravorty Spivak. The Johns Hopkins University Press. 1997.
78. DOSTOEVSKI, Feodor. *The Brothers Karamazov*.
<https://www.globalgreyebooks.com/brothers-karamazov-ebook.html>. Accessed 17 August.
79. EAGLETON, Terry. *Literary Theory: An Introduction*. Second Edition. University of Minnesota Press. 1996.
80. ECO, Umberto. "Vegetal and Mineral Memory: The Future of Books".
[/www.bibalex.org/attachments/english/Vegetal_and_Mineral_Memory.pdf](http://www.bibalex.org/attachments/english/Vegetal_and_Mineral_Memory.pdf).
81. ELIADE, Mircea. *The Forge and the Crucible: The Origins and Structure of Alchemy*, Translated by Stephen Corrin, University of Chicago Press, 1978.
82. ELIADE, Mircea. *Încercarea labirintului*. Dacia. 1990.

83. ELIOT, George. *Adam Bede*. <http://www.gutenberg.org/ebooks/507>. Accessed 17 August 2020.
84. FANON, Franz. *The Wretched of the Earth*. Translation by Constance Farrington. Grove Wiedenfeld. 1963.
85. FITZGERALD, F. Scott. *The Great Gatsby*. Introduction and Notes by Guy Reynolds. Wordsworth Classics. 2001.
86. FORSTER, E. M. *Collected Short Stories*. Penguin Books. 1957.
87. FORSTER, E. M. *Two Cheers for Democracy*. Edited by Oliver Stallybrass, Edward Arnold. Abinger Edition. 1972.
88. FORSTER, E. M. *Howards End*, Edited by Oliver Stallybrass, Edward Arnold. Abinger Edition, Vol. 4, 1973.
89. FORSTER, E. M. *The Hill of Devi and Other Indian Writings*. Edward Arnold. Abinger Edition, Vol. 14, 1983.
90. FORSTER, E. M. *Aspects of the Novel*. Penguin Books. 1990.
91. FORSTER, E. M. *A Passage to India*. Edited by Oliver Stallybrass, With an Introduction by Pankaj Mishra. Penguin Books. 2005.
92. FOUCAULT, Michel. "Of Other Spaces". web.mit.edu/allanmc/www/foucault1.pdf
93. FOUCAULT, Michel. "What Is an Author?" www.open.edu/openlearn/ocw/pluginfile.php/624849/mod_resource/content/1/a840_1_michel_foucault.pdf
94. FOWLES, John. *The French Lieutenant's Woman*. Cape. 1969.
95. FOWLES, John. *Mantissa*. Little, Brown and Company. 1976.
96. FOWLES, John. *The Magus*. Cape. 1977.
97. GAMBINO, Renata, and PULVIRENTI, Grazia. "Neurohermeneutics. A Transdisciplinary Approach to Literature." www.researchgate.net/publication/334722361_Neurohermeneutics_A_Transdisciplinary_Approach_to_Literature. Accessed 15 August 2020.
98. GIBSON, William. *Burning Chrome*. Ace Books. 1986.
99. GIDE, Andre. *The Counterfeiters*. Vintage. 1973.
100. GREENBLATT, Stephen, and GUNN, Giles. Eds. *Redrawing the Boundaries: The Transformation of English and American Literary Studies*. Modern Languages Association of America. 1992.
101. HARVEY, David. *The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change*. Blackwell. 1990.

102. HASSAN, Ihab Habib. "Toward a Concept of Postmodernism." *Postmodern American Poetry: A Norton Anthology*. Ed. Paula Geyh. New York: Norton, 1997.
103. HASSAN, Ihab Habib. *The Postmodern Turn*. The Guilford Press. 1997.
104. HIRSCH, Edward. *How to Read a Poem and Fall in Love with Poetry*. Harcourt, Inc. 1999.
105. HUNTER, Chrystina. "The Physical Effects of E-Reading". <http://publiclibrariesonline.org/2014/02/the-physical-effects-of-e-reading/>. Accessed 21 August 2020.
106. HUTCHEON, Linda. *A Poetics of Postmodernism*. Routledge. 2003.
107. HUXELY, Aldous. *Point Counter Point*. With an Introduction by David Bradshaw. Vintage. 2004.
108. HUYSMANS, Joris Karl. *Against Nature*. Translated by Robert Baldick. Penguin. 2004.
109. HUYSEN, Andreas. *After the Great Divide: Modernism, Mass Culture, Postmodernism*. Indiana University Press. 1986.
110. IYER, Pico. *The Global Soul: Jet Lag, Shopping Malls, and the Search for Home*, Vintage, 2001.
111. JABR, Ferris. "The Reading Brain in the Digital Age: The Science of Paper versus Screens". www.scientificamerican.com/article/reading-paper-screens/. Accessed 21 August 2020.
112. JABR, Ferris. "The Reading Brain in the Digital Age: Why Paper Still Beats Screens". www.scientificamerican.com/article/the-reading-brain-in-the-digital-age-why-paper-still-beats-screens/. Accessed 21 August 2020.
113. JACOBS, Alan. *The Pleasures of Reading in an Age of Distraction*. Oxford University Press. 2011.
114. JACOBS, Arthur. "Towards a neurocognitive poetics model of literary reading", pp. 135-159 in *Cognitive Neuroscience of Natural Language Use*, Cambridge University Press, 2015. www.researchgate.net/publication/270283033_Towards_a_Neurocognitive_Poetics_Model_of_literary_reading. Accessed 19 September 2020.
115. JAMESON, Frederic. *Postmodernism, or, The Cultural Logic of Capitalism*. Duke University Press, 1991.
116. JOYCE, James. *A Portrait of the Artist as a Young Man*. Edited with an Introduction and Notes by Seamus Deane. Penguin Books. 1992.

117. JOYCE, James. *Ulysses*. Random House. 1946.
118. KETTLE, Arnold. "The Consistency of James Joyce", in *The New Pelican Guide to English Literature*, Vol. 7, Edited by Boris Ford, Penguin Books. 1990.
119. KRISTAL, Efraim. *Invisible Work: Borges and Translation*, Vanderbilt University Press. 2002.
120. LAWRENCE, D. H. *Women in Love*. Random House. 1950.
121. LAWRENCE, D. H. *Sons and Lovers*. Penguin Books. 1994.
122. LEWIS, Russell. "1968: When Apollo 8 First Orbited the Moon and Saw the Earth Rise in Space." www.npr.org/2018/12/21/679282476/1968-when-apollo-8-first-orbited-the-moon-and-saw-the-earth-rise-in-space. Accessed 16 August 2020.
123. LIICEANU, Gabriel. *Declarație de iubire*, București, Humanitas. 2001.
124. LLOSA, Mario Vargas. *The Storyteller*. Picador. 2001.
125. LLOSA, Mario Vargas. "Why Literature?" <https://genius.com/Mario-vargas-llosa-why-literature-annotated> Accessed on 23 August 2020.
126. LODGE, David. *Nice Work*. Penguin Books. 1988
127. LODGE, David. *Consciousness and the Novel: Connected Essays*. Penguin Books. 2003.
128. MANGUEL, Alberto. *A History of Reading*. Flamingo, 1997.
129. MARCUSE, Herbert. *Eros and Civilization: A Philosophical Inquiry into Freud*. Beacon Press. 1974.
130. MCHALE, Brian. *Constructing Postmodernism*. Routledge. 1992.
131. McLuhan, Marshall. *Understanding Media: The Extensions of Man*. McGraw Hill. 1964.
132. MCNEILLE, Andrew. Editor. *The Essays of Virginia Woolf. Volume 4: 1925-1928*. The Hogarth Press, 1984. p. 160
133. MEAGHER, Jennifer. "The Pre-Raphaelites." In *Heilbrunn Timeline of Art History*. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2000—. http://www.metmuseum.org/toah/hd/praf/hd_praf.htm (October 2004) Accessed on 30 August 2020
134. MILL, John Stuart. "Coleridge," *Autobiography and Other Writings*. Ed. Stillingier. Originally appeared in *The London and Westminster Review* 33 (March 1840): 257-302
135. NIETZSCHE, Friedrich. *The Gay Science*. Translated, with commentary, by Walter Kaufmann. Vintage Books. 1974.

136. PATER, Walter. *Studies in the History of the Renaissance*.
http://www.ajdrake.com/etexts/texts/Pater/Works/ren_1873.pdf.
137. PIPER, Andrew. *Book Was There: Reading in Electronic Times*, University of Chicago Press. 2012.
138. PLEȘU, Andrei. *Minima moralia*. Elemente pentru o etică a intervalului. Ediția a doua. Humanitas. 1994.
139. PRATT, Mary Louise. *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation*. Routledge. 1992.
140. PROPP, Vladimir. *Morphology of the Folk Tale*.
https://monoskop.org/images/f/f3/Propp_Vladimir_Morphology_of_the_Folktale_2nd_ed.pdf.
141. PUCHNER, Martin. *The Written World: The Power of Stories to Shape People, History, and Civilization*, Random House, 2017.
142. PUCHNER, Martin. "The Technological Shift behind the World's First Novel.
www.theatlantic.com/entertainment/archive/2018/01/the-technological-shift-behind-the-worlds-first-novel/551228/. Accessed 16 August 2020.
143. RAINIE, Lee. Kathryn Zickuhr, Kathryn et al. "The rise of e-reading".
www.researchgate.net/publication/288968039_The_Rise_of_E-Reading. Accessed 21 August 2020.
144. RICE, Philip, and WAUGH, Patricia, editors. *Modern Literary Theory*. Fourth Edition. Bloomsbury Academic. 2011. pp. 272-289.
145. ROWBERRY, Simon Peter. "Commonplacing the public domain: Reading the classics socially on the Kindle".
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0963947016652782>. Accessed 21 August 2020.
146. RUSHDIE, Salman. *The Satanic Verses*. Viking. 1988.
147. RUSHDIE, Salman. *Imaginary Homelands: Essays and Criticism 1981-1991*. Granta Books in Association with Penguin Books. 1991.
148. RUSHDIE, Salman. *Midnight's Children*. Vintage. 1995.
149. RUSHDIE, Salman. *The Moor's Last Sigh*. Pantheon Books. 1995.
150. RUSHDIE, Salman. *The Ground Beneath Her Feet*. Vintage. 2000.
151. RUSHDIE, Salman. *Step Across This Line: Collected Nonfiction 1992-2002*. Random House. 2002.
152. RUSHDIE, Salman. *Fury*. Vintage. 2002.
153. RUSHDIE, Salman. *The Enchantress of Florence*. Vintage. 2009.

154. RUSHDIE, Salman. *Joseph Anton*. Jonathan Cape. 2012.
155. SAID, Edward. *Orientalism*. Vintage Books. 1979.
156. SARAMAGO, Jose. *Blindness*. Harcourt. 1998.
157. SCHILLER, Friedrich Von. *Letters Upon the Aesthetic Education of Man*.
<https://openspaceofdemocracy.files.wordpress.com/2017/03/letters-on-the-aesthetic-education-of-man.pdf>.
158. SHONE, Richard, "Praising and Burying Bloomsbury", in *History Today*, Volume 49 (11), November 1999.
159. SOJA, Edward. *Postmetropolis: Critical Studies of Cities and Regions*. Blackwell. 2004.
160. SPIVAK, Gayatri Chakravorty. *An Aesthetic Education in the Era of Globalization*. Harvard University Press. 2012.
161. STEINER, George. *After Babel. Aspects of Language and Translation*. Oxford Paperbacks. 1998.
162. THOMPSON, J. B. *The Media and Modernity: A Social Theory of the Media*. Polity Press. 1995.
163. WESTPHAL, Bertrand. *Geocriticism. Real and Fictional Spaces*, Translated by Robert T. Tally Jr., Palgrave Macmillan. 2011.
164. WHITMAN, Walt. "A Passage to India". <https://poets.org/poem/passage-india>. Accessed 15 August 2020.
165. WILDE, Oscar. *The Picture of Dorian Gray*. Oxford University Press. 1981.
166. WOOLF, Virginia. "Kew Garderns". Hogarth. 1927.
167. WOOLF, Virginia. "How Should One Read a Book?"
www.theatlantic.com/entertainment/archive/2018/01/the-technological-shift-behind-the-worlds-first-novel/551228/. Accessed 17 September 2020.
168. WOOLF, Virginia. "Modern Fiction"
<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~jason.ward/ied388novel3/virginiawoolfmodernfiction.pdf>.
169. WOOLF, Virginia. *Mrs. Dalloway*. Penguin Books. 1996.
170. WOOLF, Virginia. *Selected Works of Virginia Woolf: Jacob's Room, Mrs. Dalloway, To the Lighthouse, Orlando, A Room of One's Own, The Waves, Three Guineas & Between the Acts*. Wordsworth Library Collection. 2007.
171. *The Yellow Book, Quintessence of the Nineties*. Edited with an introduction by Stanley Weintraub. Garden City, Doubleday 1964.